

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح اصلاح ماده (۳۳) قانون توزیع عادلانه آب»
(طرح شورای عالی استان‌ها)

مشخصات طرح

دوره نهم - سال اول

شماره ثبت:

۲۳۰

شماره چاپ:

۴۴۴

تاریخ چاپ:

۱۳۹۱/۱۲/۲

ماده واحده

الحاق بند «ج» به ماده (۳۳) قانون توزیع عادلانه آب به شرح ذیل:

بند «ج» - شهرداری می‌تواند جهت توسعه و نگهداری بوستان‌های عمومی، فضای سبز شهری و باغات وابسته به شهرداری با کسب مجوز از وزارت نیرو (سازمان آب منطقه‌ای) به صورت رایگان، نسبت به برداشت آب خام از منابع سطحی و زیرزمینی به صورت مکانیزه و با اجرای طرح‌های بهینه‌سازی مصرف شامل آبیاری قطره‌ای، بارانی، بازچرخانی و بازیافت منابع آب زیرزمینی اقدام نماید.

اصل ماده (۳۳) قانون توزیع عادلانه آب مصرف ۱۳۶۱/۱۲/۱۶

ماده (۳۳)

وزارت نیرو موظف است نرخ آب را برای مصارف شهری و کشاورزی و صنعتی و سایر مصارف با توجه به نحوه استحصال و مصرف برای هر یک از مصارف در تمام کشور به شرح زیر تعیین و پس از تصویب شورای اقتصاد وصول نماید.

الف) در مواردی که استحصال آب به وسیله دولت انجام پذیرفته و به صورت تنظیم شده در اختیار مصرف‌کننده قرار گیرد، نرخ آب با در نظر گرفتن هزینه‌های جاری از قبیل مدیریت، نگهداری، تعمیر، بهره‌برداری و هزینه استهلاک تأسیسات و با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی هر منطقه تعیین و از مصرف‌کننده وصول می‌شود.

ب) در مواردی که استحصال آب به وسیله دولت انجام نمی‌پذیرد دولت می‌تواند به ازای نظارت و خدماتی که انجام می‌دهد با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی هر منطقه در صورت لزوم عوارضی را تعیین و از مصرف‌کننده وصول نماید.

نام دفاتر:

مطالعات زیربنایی

مطالعات حقوقی

مطالعات برنامه و بودجه

بررسی طرح

۱. به موجب ماده واحده این طرح به منظور تسهیل در اجرای هدف توسعه فضاهای سبز شهری توسط شهرداری‌ها، امکان استفاده رایگان آنها از منابع آب خام زیرزمینی و سطحی پیشنهاد شده است. بر اساس اصل چهل و پنجم قانون اساسی، انفال و ثروت‌های عمومی از جمله منابع آبی کشور در اختیار حکومت اسلامی است تا طبق مصالح عامه نسبت به آنها عمل نماید. ماده (۱) قانون توزیع عادلانه آب نیز ضمن برشمردن انواع منابع آبی در کشور، مسئولیت حفظ، اجازه بهره‌برداری و نظارت بر آن را بر عهده دولت گذاشته است. در این قانون وزارت نیرو مسئول تخصیص و صدور اجازه بهره‌برداری از منابع عمومی آب از جمله منابع آبی زیرزمینی و سطحی است و طبق ضوابط مقرر در تبصره‌های ماده (۳۳) قانون فوق‌الذکر به تعیین نرخ استفاده از منابع آب می‌پردازد. بنابراین، امکان استفاده رایگان شهرداری از منابع آبی به دلیل آنکه موجب کاهش درآمدهای عمومی می‌گردد و طریق جبران آن نیز پیش‌بینی نشده است، مخالف مدلول اصل هفتاد و پنجم قانون اساسی بوده و با ایراد بار مالی از سوی شورای محترم نگهبان مواجه خواهد شد. جلوگیری از این ایراد مستلزم ارائه طریق جبران این کاهش درآمد خواهد بود.

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۵۰۱۲۹۱۵

تاریخ انتشار:

۱۳۹۲/۱/۱۸

۲. با توجه به هزینه‌های بالای انتقال و توزیع آب، استفاده از آب خام که طی عملیات ساده‌ای می‌تواند تبدیل به آب شرب شود جهت مصارف آبیاری شهری مقرون به صرفه نیست. لکن استفاده از پساب و فاضلاب تصفیه شده شهری به این منظور، گزینه مناسبی بوده و توصیه می‌شود برای مصارف عمومی شهری نظیر آبیاری فضای سبز و درختان و ... از این منابع استفاده شود. در این خصوص، شهرداری‌ها می‌توانند پس از کسب مجوز از وزارت نیرو، نسبت به جمع‌آوری و تصفیه فاضلاب شهری اقدام نموده و برای آبیاری اماکن عمومی استفاده نمایند.

لکن با توجه به هزینه‌های مورد نیاز جهت جمع‌آوری و تصفیه پساب‌ها و فاضلاب شهری، در صورتی که این امر توسط وزارت نیرو انجام شود، ضرورت دارد هر بخشی در صورت استفاده از این منابع، هزینه‌های لازم را پرداخت نماید.

۳. در خصوص برداشت از منابع آب زیرزمینی، لازم به ذکر است که با توجه به اهمیت این منابع در تأمین آب شرب و از طرفی محدودیت برداشت از این منابع در تعداد زیادی از آبخوان‌های کشور و با عنایت به مواد متعدد قانون توزیع عادلانه آب، (مواد ۳، ۲۱، ۲۳، ۳۴ و ...) هرگونه برداشت و تخصیص آب از این منابع، باید با اخذ مجوز از وزارت نیرو و پرداخت آب‌بهای مربوط صورت پذیرد.

۴. طبق مفاد ماده (۳) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و با توجه به جهت‌گیری کشور به سمت واقعی‌سازی قیمت نهاده‌ها، میانگین قیمت آب برای مصارف مختلف باید به گونه‌ای تعیین گردد که به تدریج تا پایان برنامه پنجم توسعه، معادل قیمت تمام شده آن باشد، بدین ترتیب پیشنهاد مطروحه مغایر با قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و روند واقعی نمودن قیمت آب می‌باشد.

۵. با توجه به آنکه درآمد شرکت‌ها و روند سودآوری آنها، از جمله عوامل مؤثر و قابل توجه در واگذاری شرکت‌های دولتی و نیمه‌دولتی وابسته به وزارت نیرو در راستای قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی است، معافیت بخشی از مصرف‌کنندگان از پرداخت آب‌بها، منابع درآمدی شرکت‌ها را کاهش داده و این مهم، عامل مؤثری در جلوگیری و یا کند شدن روند واگذاری شرکت‌ها خواهد بود. مضافاً اینکه در وضعیت کنونی، شرکت‌های متولی تأمین آب، به دلیل عدم دریافت قیمت تمام شده، زیان‌ده بوده و با حذف بخشی از درآمد آنها نیز (با توجه به طرح پیشنهادی)، وضعیت آنها بغرنج‌تر خواهد شد. لذا معافیت از پرداخت آب‌بها با خصوصی‌سازی صنعت آب کاملاً مغایر است. از طرفی شهرداری‌ها خود یک سازمان غیردولتی بوده و با توجه به دریافت عوارض و منابع مشابه دیگر از مردم که عملاً جهت انجام همین امور است، مشکلی در تأمین منابع مالی مورد نیاز پرداخت آب‌بها نداشته و لذا لزومی به حذف دریافت آب‌بها برای آنها متصور نیست.

۶. همچنین عدم پرداخت بها برای ارائه خدمات در اغلب مواقع، سبب مصرف بی‌رویه و غیربهره‌ور می‌گردد. در شرایط کنونی و با توجه به وضعیت بحرانی منابع آب زیرزمینی کشور و نیز کمبود منابع آب سطحی، معافیت شهرداری‌ها از پرداخت آب‌بها خود سبب مصرف بی‌رویه آب (همانند حذف حق‌النظاره چاه‌ها) شده و وضعیت این منابع حیاتی را دچار مشکل خواهد کرد.

جمع‌بندی

با توجه به تعارض مفاد ماده واحده پیشنهادی با مواد متعددی از قانون توزیع عادلانه آب و همچنین با قانون هدفمندسازی یارانه‌ها و جهت‌گیری به سمت واقعی‌سازی قیمت نهاده‌ها و با عنایت به زیان‌ده بودن شرکت‌های وابسته به وزارت نیرو و با در نظر گرفتن هزینه‌های بالای انتقال و توزیع آب استفاده از آب شرب جهت مصارف آبیاری مقرون به صرفه نبوده و پساب فاضلاب تصفیه شده توصیه می‌شود. لذا با توجه به موارد ذکر شده ماده واحده طرح پیشنهادی از نظر کارشناسی نمی‌تواند توجیه‌پذیر باشد.